

علم فرائض

بو علم فرائض کتابی مرحوم مفتی لطفی داوران رحمۃ اللہ علیہ خواجہ أفندیك تعلیمی أساس آلینارق فرائد الفرائض ، علم فرائض ، سراجیہ و کنارنده کی أحمد خلوصی أفندیك جریده سندن ، تفسیر کبیر و حق دینی قران دیلی تفسیرندن استفاده ایدیلهرك حاضرلانمشدر .

محمد پولاد نورالدين يرلى قايا

۱۴۴۰ هـ

رِسَالَةُ الْفَرَائِضِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .

قال الله تعالى : يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ . {سورة نساء - ١١}

وقال عليه السلام : تَعَلَّمُوا الْفَرَائِضَ وَعَلَّمُوا النَّاسَ فَإِنَّهَا نِصْفُ الْعِلْمِ .

{جامع ٣٣٢٥ ، شرح سراجيه ص-٢}

وقال عليه السلام : الْعَالِمُ الَّذِي لَيْسَ عِنْدَهُ عِلْمُ الْفَرَائِضِ كَالْجَسَدِ الَّذِي لَا رَأْسَ لَهُ .

وقال عليه السلام : مَنْ تَعَلَّمَ مَسْئَلَةً وَاحِدَةً مِنَ الْفِقْهِ فَلَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ مَنْ تَعَلَّمَ مَسْئَلَةً وَاحِدَةً مِنَ الْفَرَائِضِ فَلَهُ مِائَةٌ حَسَنَةٍ .

وقال عليه السلام : مَنْ عَلِمَ الْقُرْآنَ وَلَمْ يَعْلَمْ الْفَرَائِضَ فَإِنَّ مَثَلَهُ مِثْلُ الرَّأْسِ لَا وَجْهَ لَهُ .

{كتب تسعه جلد ١٩ ، سنن دارمي ٦٤٥}

وقال عليه السلام : الْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ فَضْلٌ : آيَةٌ مُحْكَمَةٌ أَوْ سُنَّةٌ قَائِمَةٌ أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ .

{كتاب تاج الاصول جلد ٢ ، سنن أبي داود ٢٨٨٥ رقم ١١٩/٣}

وقال عليه السلام : تَعَلَّمُوا الْفَرَائِضَ وَعَلَّمُوا النَّاسَ فَإِنَّهُ نِصْفُ الْعِلْمِ وَهُوَ يُنْسَى وَهُوَ أَوَّلُ شَيْءٍ يُنَزَعُ

مِنْ أُمَّتِي . {كتب ستة ، سنن ابن ماجه ٢٧١٩ ، كتب تسعه جلد ١٧ - ٩٠٨}

وقال عليه السلام : تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ وَعَلَّمُوهُ النَّاسَ وَ تَعَلَّمُوا الْفَرَائِضَ وَعَلَّمُوا النَّاسَ فَإِنِّي أَمْرٌ مَقْبُوضٌ (١)

وَإِنَّ الْعِلْمَ سَيُقْبَضُ وَتَظْهَرُ الْفِتْنُ حَتَّى يَخْتَلِفُ الْإِثْنَانُ فِي الْفَرِيضَةِ لَا يَجِدَانِ مَنْ يَقْضِي بِهَا .

{حم، ك و عن ابن مسعود ، راموز الاحاديث ٢٥٣}

(١) أى راحل الى الآخرة فلو لم تتعلموا وتعملوا لضاعت الشريعة وانتم مسؤولون . {كتاب تاج الاصول كنفارى جلد ٢/٢٥٠}

علم فرائض ايله علاقه‌لى آيت جليله‌لر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

آنا- بابا و يقين آقرباسنك براقدرندن آرکكلر ايچون نصيب واردر.

وَاللِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ^ص

آنا- بابا و يقين آقرباسنك براقدرلى تركه‌دن قاديئر ايچون ده نصيب واردر.

مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ^ط نَصِيبًا مَّفْرُوضًا {٧}

آزيردن ده واردر، چوغندن ده. الله طرفندن تقدير اولونمش و قطعى اولان حصه‌لردن.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ

ميراث تقسيم ايديليركن ميراثچى اوليان كيمسه‌لردن يقينلر يعنى (حيصملىر) يتيملىر و يوقصوللر ده بولنورسه.

فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا {٨}

او ميراثدن اونلرى ده رزقلانديرك. اونلره خوش، ابي سوز سويله‌يك.

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا

يوركلرى صيزلاسين. اونلر آرقه‌لرنده ضعيف، چاره‌سز بر صوى بر ذريت براقسه‌لردى.

خَافُوا عَلَيْهِمْ^ص فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا {٩}

اوزرلرينه قورقارلردى. بونلرك يوركلرى صيزلاسين ده الله‌دن قورقسونلر و صاغلام سوز سويله‌سينلر.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا

يتيملىرك ماللرينى حقسز يره بينلر.

إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا^ط

↙ آنجق قارينلری طولیسی آتشدن باشقه بر شی ییمش اولمازلر.

وَسَيَضَلُّونَ سَعِيرًا^ع {۱۰}

↙ وایلریده سعیر دینیلن (چیلغین، فوقوردایان) بر آتسه یاصلانیرلر.

سبب نزولی: أنصاردن سعد بن الربیع رضی الله عنه اُحده شهادتی اُزرنه بتون مالی قاردشلی آلمشدی. چوق زور دورومده قالان خانمی ام کحله کوچوک یاشده کی قیزلرینی آلوب رسول الله گوز یاشلریله حالنی آکلاتمه سی اُزرنه بو آیتلر اینمیه باشلادی. (المالی و ابن کثیر تفسیرلری)

يُوصِيكُمُ^(۱) اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِي^ح

↙ الله سزه میراث تقسیمنی شوپله امر فرمان بیوربور. اُولادیکزده آرکگه ایکی دیشی پایی واردر.

فَإِنْ^(۲) كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ^ج

↙ هر ایکیسی دیشی اولق اوزره ایکیدن زیاده ایسه لر بونلره ترکه نك اوجده ایکیسی واردر.

(۱) نوط: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصِيكُم بِهِ﴾ (سوره انعام، آیت ۱۵۱-۱۵۳) گبی
آیتلردن آکلاشیلدیغی اوزره (أللهك وصیتی) تعبیری امر کلمه سندن دها قوتلی بر ایجاب قطعی افاده ایدر. بو اویله
آچیق بر امردرکه بونده برحقك اعلامیله انفاذینك لزومی، انفاذ ایدیلمدیگی تقدیرده مسؤلیتك آغیرلیغنی بو آغیر
مسؤلیتك تماماً مأموره تحمیل ایدیلمش اولدیغنی اخطار ایدر. عینی زمانده مأموره محبت و امنیتک اشعار ایله بر ولایت
و نیابت اعطاسنی تضمن ایدن بر عهد و تلطیف واردر... زیرا وصیت اولومدن صکره یه تعلق ایدن،
دگیشدیریلیمسی جائز اولمایان، گری آنماسی احتمالی قالمایان، اجراسی لازم بر امرک انفاذی ایچون امنیت و اعتماد
ایله ولایت نیابتنه تفویضی تضمن ایدر بر بیان و عهددر. حق دینی قرآن دیلی، الملیلی.

(۲) نوط: بو آیتک تقدیری شوپله در. (فان کن نساءً اثنتین فما فوقهما فلهن ثلثا ما ترک) تفسیر کبیر جلد

وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا ^(١) النِّصْفُ ط

↙ اگر بر تک قیز ایسه او زمان یاریسی واردر.

وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ ج

↙ اگر وفات ایدن چوجوغونک (چوجوغی - چوجوقلری) وارسه چوجوغک ترکه سندن آنا و باباسندن هربری ایچون سدس (آلتیده بر) حصه واردر.

فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ

↙ اگر چوجوق یوق ایسه، آناسی - باباسی میراثچی (اولارق) قالمش ایسه آناسنک حقی ثلثدر.

فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ

↙ اگر وفات ایدهنک چوجوغی یوق ده ایکی ویا دهها زیاده قاردشی بولنورسه، (بونلر ایستر لأبوین ویا لأب ویا لام اولسون بو صورتده) آنانک حقی (سدسدر).

مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ ط

↙ ایتدیگی وصیتدن و بورچدن صکره.

آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ ج لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا

↙ بابالریکز، چوجوقلریکز بونلرک هانگیسی منفعته سیزه دهها یقیندر بونی بیله مزسیکز (گرك وصیتده) گرکسه میراثده یاییلان معاملهده

(١) نوط: تک بر اوغول بولونیغنده ترکه نك تمامی آلیر. زیرا تک بر قیز نصف آلدیغنه گوره ابن ده ایکی قاتنی

آلاحق بناءً علیه ترکه تماماً اونك اولور. تفسیر کبیردن خلاصه جلد ۷ - ۳۸۲

فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ ^ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا { ۱۱ }

بوتون بونلر الله طرفندن فریضه اولارق تقدیر و توصیه اولنمشدر. شبهه یوق که بو فریضه لری تقدیر و سزه توصیه ایدن الله تا ازلده علیم و حکیمدر. بناءً علیه: بونلرک هپسینی الله تعالی نك علم و حکمتی ایله فرض و تقدیر ایتمش اولدیغندن دنیا و آخرتده یاراریکزه موافق بولندیغنده هیچ شبهه ایتمه یك. بو تقسیماتک اصابتی یترسز عقلیکز گوره مز ده قادینلره هیچ ویریلمه سه ایدی ویا اشید شکلده ویریلسه ایدی، یاخود شو جهت شو یله اولسه ایدی گبی وسوسه لره صاپلاناجق اولورسه کز اونی علم الهی یه حواله ایدک و گرگی ایله عمل ایدک.

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ

سزک ایچون (وفات ایدن) زوجه لریکزک ترکه سنک یاریسی واردر.

إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ ^ج

اگر او زوجه لریکزک (گرک سزدن و گرکسه باشقه قوجه لریندن) چوجوغی یوقسه.

فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ

و اگر او زوجه لریکزک چوجوقلری وارسه او زمان سزه (ترکه) دن دورتده بر حصه واردر.

مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ^ط

ایتدیکلری وصیتدن ویا بورچدن صکره.

وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ ^ج

اگر چوجوغیکز یوقسه اونلره ده سزک ترکه کزدن دورتده بر حصه واردر.

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمْنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ

اگر چوجوغیکز وارسه ترکه کزدن (استر او خانمدن اولسون استر باشقه خانملردن اولسون) زوجه لریکزه

سکرده بر حصه واردر.